

Абсолютно всі способи фальсифікації можна виявити за допомогою якісного аналізу в домашніх умовах. Для цього необхідно в посудину з водою занурити невелику ємність з вином, догори дном, з закритим пальцем горлечком. Забрати палець під водою. При цьому звернути увагу на поведінку вина – якісне натуральне вино не змішується з водою. Якщо ж продукт був фальсифікований будь-яким зі способів, відбудеться його плавне стікання стрічками на дно посудини, при чому чим грубіша фальсифікація, тим інтенсивніше витікання.

Отже, натуральне виноградне вино є корисним харчовим продуктом, що дуже часто підпадає під фальсифікацію, в результаті чого споживачі наражаються на небезпеку, придбаваючи не якісну продукцію. Аби захистити себе, необхідно уважно вивчати етикетку вина та перед вживанням проводити легкий тест на натуральність.

Список використаних джерел

1. Дубініна А. А., Овчиннікова І. Ф., Дубініна С. О. та ін., *Методи визначення фальсифікації товарів*. Підручник. Київ, 2010, 149 с
2. ДСТУ 4806:2007. Вина загальні технічні умови

УДК УДК 633.88 + 635.7 (477)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА ЛІКАРСЬКИХ, ПРЯНИХ І ЕФІРООЛІЙНИХ РОСЛИН В УКРАЇНІ

Мірзосєва Т. В., к.е.н., доцент

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Одним із напрямків підприємницької діяльності в Україні та світі є виробництво лікарських, пряних і ефіроолійних рослин. Цей напрямок уже розвинутий у багатьох країнах світу й стрімко розвивається в деяких. В Україні виробництво лікарських, пряних і ефіроолійних рослин, яке представляє сферу лікарського рослинництва, розвивається досить повільно, проте певні зрушення є. Станом на кінець 2018 р. фахівці оцінювали український ринок лікарських трав у 500-600 млн грн [4]. У першу чергу розвиток даного напрямку підприємництва зумовлюється тим, що в світі все більше поширюється тенденція до здорового способу життя. Відтак, лікарські, ефіроолійні та пряні рослини й продукти їхньої переробки, завдяки притаманним їм цілющим властивостям, користуються все більшим попитом. Наприклад, у Німеччині в останні роки населення віддає перевагу трав'яним чаєм. Звідси – потреба у лікарських травах, яких тільки в Україні німецькі підприємці готові купувати понад 40 тис т на рік. Аргументом на користь виробництва лікарських культур є й те, що майже 80% ліків від серцевих хвороб виготовляються на основі рослинної сировини – іншої альтернативи людство поки що не винайшло. Значною мірою в умовах сучасності зростає також зацікавленість сільськогосподарських підприємців до виробництва лікарських рослин у зв'язку зі змінами клімату. Так, у південних регіонах України внаслідок глобального потепління все складніше стає вирощувати традиційні сільськогосподарські культури – соняшник, кукурудзу, пшеницю тощо. Перед аграріями постає необхідність переорієнтації на виробництво посухостійких і стресостійких культур. Тому збільшується інтерес до виробництва лікарських рослин, значна частина яких легко переносить посуху [3]. І це тільки деякі аргументи на користь розвитку виробництва лікарських, пряних і ефіроолійних рослин. У той же час, ситуація з розвитком виробництва лікарських, пряних та ефіроолійних рослин вимагає прискіпливої уваги та виважених досліджень.

Аналіз статистичної інформації, здійснений у межах даного дослідження базувався на даних Державної служби статистики. За основу дослідження було прийнято звітність підприємств, які звітуються як виробники лікарських, пряних і ефіроолійних рослин. Аналіз статистичної інформації дозволив виявити низку різнопланових тенденцій розвитку виробництва лікарських, пряних і ефіроолійних рослин в Україні в 2017-2018 рр. Інформація,

представлена в табл. 1 свідчить, що в Україні протягом 2017-2018 рр. суттєво зменшилася кількість підприємств-виробників продукції лікарського рослинництва. Наприклад, якщо в 2017 році як виробники ефіроолійних рослин звітувалося 114 господарств, то в 2018 р. – тільки 74, виробників прянощів у 2017 р. було 47, а в 2018 – тільки 20. Меншою мірою, а саме з 73 до 63 зменшилася кількість виробників лікарських рослин протягом 2017-2018 рр. (табл. 1). Даний факт можна ідентифікувати як негативну тенденцію, так як скорочення кількості підприємств-виробників продукції лікарського рослинництва свідчить про зниження рівня конкуренції в межах даного сегменту економіки.

До негативних тенденцій відноситься також те, що приблизно вдвічі скоротилися посівні площі під прямими й ефіроолійними рослинами та на 13% площі під лікарськими рослинами в Україні в 2018 р., порівняно з 2017 р.

Таблиця 1 - Виробництво лікарських, прямих і ефіроолійних рослин у досліджуваних підприємствах за 2017-2018 рр.*

	К-сть господарств	Посівна площа, га		Виробництво, ц		Урожайність, ц/га
		усього	у середньому га 1 господарство	усього	у середньому га 1 господарство	
2017 р.						
Рослини лікарські – усього	73	4930,0	68	37539,2	514,0	7,6
Прянощі – усього	47	3141,7	67	23278,8	495,0	7,4
Рослини ефіроолійні – усього	114	8496,1	75	53714,2	471,0	6,3
2018 р.						
Рослини лікарські – усього	63	4281,9	68,0	41968,3	617,5	9,8
Прянощі – усього	20	1355,6	67,8	7232,3	106,7	5,3
Рослини ефіроолійні – усього	74	4810,9	65,0	64558,0	993,0	13,4

*складено автором за [2]

Одним із основних показників розвитку тієї чи іншої галузі є обсяги виробництва продукції. Що стосується галузі лікарського рослинництва, то статистичні дані свідчать наступне. Попри суттєве скорочення посівних площ у 2018 р., порівняно з 2017 р. на 20,1 та 110,8% збільшилося виробництво лікарських і ефіроолійних рослин відповідно. Пояснити це можна, в першу чергу, збільшенням рівня врожайності, що дозволило нівелювати факт скорочення посівних площ. Так, врожайність ефіроолійних культур зросла на 72,4% у 2018 р., порівняно з попереднім. Вважаємо, що цьому сприяли як сприятливі погодні умови, так і зростаючий попит на ефірні олії, який змушує виробників докладати максимум зусиль у процесі виробництва – починаючи від вибору високопродуктивного насіння, закінчуючи збиральними і післязбиральними роботами. Виробництво прямих культур вітчизняними виробниками в 2018 р., порівняно з 2017, скоротилося на 78,4%. Це відбулося як через суттєве скорочення посівних площ, так і, швидше за все, через несприятливі погодні умови. Підтвердженням останнього є зменшення врожайності прямих культур на 28,4% у 2018 р., порівняно з 2017.

Інформація табл. 2 свідчить про величезний потенціал і економічну привабливість виробництва лікарських, прямих і ефіроолійних рослин в умовах сьогодення. Незважаючи на суттєве скорочення посівних площ під зазначеними культурами та скорочення чисельності виробників, вітчизняні підприємства протягом 2017-2018 рр. суттєво наростили обсяги реалізації лікарських, прямих і ефіроолійних рослин і збільшили вартість реалізованої продукції. Виконавши всі розрахунки та креслення на карті масштабу 1:200000 будується план Ніжинського району. Карта повинна відповідати дійсності. У даній карті зображують: контур району, дороги міжнародного значення та великі річки (рис.2).

Таблиця 2 - Реалізація лікарських, пряних та ефіроолійних рослин у досліджуваних підприємствах за 2017-2018 рр.*

	Кількість реалізованої продукції, ц	% до виробництва	Вартість реалізованої продукції (без дотацій і ПДВ), грн	Ціна реалізації 1 ц, грн
2017 р.				
Рослини лікарські	15 366	40,9	27 951 502	1819,0
Прянощі	17 835	76,6	16 079 541	901,6
Рослини ефіроолійні	56 917	106,0	53 326 256	936,9
2018 р.				
Рослини лікарські	18647	44,4	46936870	2517,1
Прянощі	18481	255,5	22720784	1229,4
Рослини ефіроолійні	68413	106,0	52827565	772,2

*складено автором за [2]

Так, кількість реалізованої продукції у розрізі лікарських, пряних і ефіроолійних культур збільшилася в 2018 р., порівняно з попереднім на 21,4, 3,6 та 20,2% відповідно (табл. 2). І це результат, досягнутий за суттєвого скорочення підприємств-виробників і посівних площ. Привертає увагу рівень товарності пряних культур, який у 2018 р. склав 255,5%, не дивлячись на те, що цей рік був провальним для виробників прянощів у плані валових зборів і урожайності. Досягнутий рівень товарності є свідченням однієї з переваг продукції лікарського рослинництва – можливості зберігання виробленої в попередні роки продукції декілька років без втрати нею споживчих характеристик.

Варто відзначити, що локомотивом розвитку виробництва пряних культур в Україні та світі є така культура як коріандр – найпоширеніша та найзатребуваніша рослина в сукупності прянощів. Тенденцією останніх п'яти років в Україні є стрімке нарощування обсягів саме цієї культури та збільшення обсягів її експорту. Зокрема, основними покупцями українського коріандру є Індія (30%), Шрі-Ланка (20%) та Індонезія (10%) [1].

Фахівці зазначають, що як коріандр, так і інші лікарські культури мають величезний попит у світі, проте цінова кон'юнктура досить нестабільна й виробники мають зважати на це. Свідченням нестабільної цінової кон'юнктури було, наприклад, зниження ціни реалізації 1 ц ефіроолійних культур у 2018 р., порівняно з 2017 з 936,9 грн до 772,2 або на 18% (табл. 2). У той же час, за досліджуваний період на 36 і 38 % збільшилася ціна реалізації 1 ц пряних і лікарських культур, відповідно. У цілому, вартість реалізованих лікарських, пряних і ефіроолійних культур у 2018 р., порівняно з 2017 р., попри низку проблемних моментів, збільшилася на 68, 41 та 1%, відповідно. Чітко прослідковується взаємозв'язок із урожайністю та обсягами виробництва: у 2018 р. через низьку врожайність пряних культур, виник їх дефіцит, ціна зросла і виробники змогли отримати гарні прибутки за рахунок реалізації врожаю як поточного року, так і попередніх років. У той же час, такий позитивний факт як збільшення врожайності ефіроолійних культур у 2018 р. ймовірно спричинив зниження реалізаційних цін, порівняно з попереднім роком. Тим не менше, вітчизняний і світовий досвід свідчить, що виробництво коріандру та ефірних олій – це приклади економічно вигідної та еспортоорієнтованої діяльності в галузі лікарського рослинництва. Загалом, тенденції розвитку виробництва лікарських, пряних і ефіроолійних культур в умовах сьогодення свідчать, що даний напрямок підприємницької діяльності є надзвичайно привабливим з економічної точки зору – як безпосередньо для виробників, так і для держави й суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Дейна Д. «Своя ніша»: як Україна опинилась в п'ятірці експортерів коріандру. URL: agravery.com (дата звернення 14.03.2019)
2. Державна служба статистики України. Київ. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 14.03.2019)

3. Мірзоева Т.В. Аналіз впливу спеціалізації підприємства на ефективність виробництва лікарських культур. Економіка, управління та адміністрування № 4 (90) 2019. С. 28-32.

4. Україна продає закордон лікарські трави на \$ 10 млн. URL: <https://ukr.media/business/376998/> (дата звернення 16.03.2019)

УДК 664.6:001.8

ОЦІНКА ЯКОСТІ ХІБА ПШЕНИЧНО-ЖИТНЬОГО

Півторак С. Р., студент гр. ПТ-181

Науковий керівник: **Денисенко Т.М.**, к.т.н., доцент

Національний університет «Чернігівська політехніка»

Хліб і хлібобулочні вироби традиційно займають особливе місце в структурі вітчизняного споживання, оскільки на ці продукти в Україні припадає до 40% загальної калорійності харчового раціону населення. Тому, дослідження з оцінки якості хліба є обґрунтованими і актуальними.

В даній роботі ми дослідили 2 види хліба - хліб з суміші житнього та пшеничного борошна 1-го сорту «П'ятачок» (зразок №1) та хліб з житнього, житньо-пшеничного оббивного борошна «Дарниця» (зразок №2).

Визначаючи органолептичні показники якості хліба за 20-ти бальною шкалою, ми отримали наступні результати: зразок №1 отримав оцінку 14,5 балів, що значить - хліб доброї якості; зразок № 2 оцінили в 18,5 балів – хліб відмінної якості. Така різниця в результатах обумовлена нижчими оцінками деяких характеристик показників зразка №1, а саме: зовнішній вигляд хліба «П'ятачок» був помітно гірший (присутні невеликі пом'ятини, декілька тріщин на скоринці), дещо вологий м'якуш, що вказує на недостатню пропеченість.

Наступним етапом нашого дослідження було визначення вологості хліба. Обидва зразки показали допустимий відсоток вологості. За стандартом хліб з суміші житнього та пшеничного борошна 1-го сорту «П'ятачок» не повинен мати вологість більше 50%, наш зразок має вологість 48,87%, тому він відповідає стандарту. Хліб з житнього, житньо-пшеничного оббивного борошна «Дарниця» за стандартом не повинен мати вологість більше 49,0%, наш зразок має вологість 48,27%, тому він також відповідає стандарту.

Визначаючи кислотність хліба в градусах кислотності, ми отримали результати обох зразків у межах норми. За стандартом зразок №1 не повинен мати кислотність більше 10^0 , наш зразок має кислотність $8,69^0$ і тому він відповідає стандарту. Зразок №2 за стандартом не повинен мати кислотність більше 11^0 , наш зразок має кислотність $9,02^0$ і тому він відповідає встановленим вимогам.

Останнім етапом нашого дослідження було визначення поруватості хліба - відношення об'єму пор м'якушу до загального об'єму хлібного м'якушу, виражене у відсотках. За стандартом дані зразки повинні мати поруватість не менше 50 %. Зразок №1 має поруватість 67,81 %, а зразок №2 - 58,77 %, тому вони відповідають нормі.

Отримані результати показують, що обидва зразки - «П'ятачок» і «Дарниця» - за органолептичними, фізико-хімічними показниками відповідають встановленим вимогам чинної нормативно-технічної документації і це говорить на користь їх конкурентоспроможності на ринку України.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 7517:2014 Хліб із пшеничного борошна. Загальні технічні умови

2. ДСТУ-П 4583:2006 Хліб із житнього та суміші житнього і пшеничного борошна. Загальні технічні умови.